

ล้านลูกบาศก์เมตร ซึ่งน่าจะน้อยมากเมื่อเทียบกับปริมาณน้ำในทุ่งที่มีอยู่หลายพันล้านลูกบาศก์เมตร ถ้ามี 5 นิคมที่ต้องกู้ก็รวมปริมาตรได้ประมาณ $18 \times 5 = 90$ ล้านลูกบาศก์เมตร ซึ่งก็ยังน้อยกว่าน้ำในทุ่งมาก ข้อมูลนี้อาจทำให้เราเบาใจลงได้บ้าง แต่ถึงกระนั้นก็ต้องพิจารณาต่อไปยังปัจจัยที่สอง

2. ความเข้มข้นหรือปริมาณของสารมลพิษที่จะปล่อยระบายออกไป หากปล่อยออกมา อัตราการเจือจางที่ว่ามากมายนั้นก็อาจไม่พอ เราจึงต้องรู้ก่อนว่ามีปริมาณสารมลพิษที่จะปล่อยออกไปมากน้อยเพียงใด ซึ่งขณะนี้ยังไม่มีใครรู้
3. ชนิดของสารมลพิษก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ต้องพิจารณาเพราะหากปล่อยออกไปไม่มาก รวมทั้งมีอัตราการเจือจางสูง ก็ทำให้เหลือความเข้มข้นของสารมลพิษนั้น ๆ ต่ำ แต่การ ‘ต่ำ’ นั้นก็อาจไม่ต่ำพอหากสารนั้นมีความเป็นพิษรุนแรง อย่างเช่นสารปรอทจะถูกกำหนดให้ต่ำมาก คือมีได้แค่ประมาณ 0.002 มิลลิกรัมต่อลิตร คือในน้ำ 1 ลิตร จะยอมให้มีปรอทได้ไม่เกินเพียง 0.002 มิลลิกรัม ซึ่งน้อยยิ่งกว่าน้อยเสียอีก
4. ชนิดสารมลพิษ ที่ต้องรู้ว่ามันอยู่ที่นั่นหรือไม่ ณ ขณะนี้กรมต่าง ๆ ได้วิเคราะห์เพียงชนิดสารที่กำหนดอยู่ในมาตรฐานน้ำทิ้ง (ซึ่งพบว่ายังปลอดภัยอยู่) แต่สารที่วิเคราะห์ได้นี้อาจแตกต่างไปจากสิ่งที่ปะปนอยู่ในน้ำในตอนี้ เพราะมาตรฐานน้ำทิ้งที่กำหนดขึ้นนั้นได้กำหนดจากสิ่งที่ควรมีอยู่ในน้ำเสียมาแต่แรก แต่สารที่ใช้ในกระบวนการผลิตและอาจเป็นพิษ แต่ไม่ได้ปล่อยออกไปกับน้ำเสียในภาวะปกติจะไม่อยู่ในรายการมาตรฐานน้ำทิ้ง ในภาวะการณ์ปัจจุบันจึงสามารถไปปะปนอยู่กับน้ำที่ท่วมขังในบริเวณนิคมฯ ได้ รวมทั้งน้ำที่ท่วมขังอยู่ในเขตนิคมฯ นี้ยังสามารถไปชะละลายเอาสารต่าง ๆ ที่กองเก็บอยู่บนพื้นดินในนิคมฯ มาปะปนกับน้ำที่ขังนองนี้ได้อีกประการหนึ่งด้วยเช่นกัน ดังนั้นการที่ไม่ได้วิเคราะห์สารที่ไม่รู้ว่าอาจมีปะปนอยู่ จึงไม่สามารถบอกได้ว่ามีหรือไม่มี และมีอยู่ในปริมาณมากน้อยเพียงใด รวมทั้งมีความเป็นพิษมากน้อยเพียงใด สิ่งนี้จึงเป็นความเสี่ยงที่ไม่น่าเสี่ยง เพราะผลกระทบนั้นมีได้มากมายมหาศาล

จาก 4 ปัจจัยนี้จะเห็นว่าที่เราพอจะคำนวณหาตัวเลขได้มีอยู่เพียงข้อเดียวคือ ข้อที่ 1 ส่วนที่เหลืออีก 3 ปัจจัยเรายังไม่รู้อะไรเลย และสิ่งนี้เราแทบจะทำอะไรไม่ได้เลยในทันทีในภาวะการณ์ ณ ปัจจุบัน ดังนั้นเราจะต้องเร่งใช้มาตรการธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม ความโปร่งใสของการปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมของทุกภาคี CSR และ พรบ. ข้อมูลข่าวสาร เพื่อชักจูงหรือบังคับให้ภาคอุตสาหกรรมส่งข้อมูลเกี่ยวกับชนิดและปริมาณสารมลพิษที่มีอยู่ในการครอบครองของตนมาให้คณะกรรมการเฉพาะกิจ ซึ่งควรมีตัวแทนของภาคประชาชนและภาควิชาการเป็นกรรมการอยู่ด้วย รวมทั้งไม่ควรมีตัวแทนทางด้านการเมืองมาเกี่ยวข้อง พิจารณาว่าควรเก็บตัวอย่างน้ำที่บริเวณใด เก็บอย่างไร ปริมาณเท่าใด ฯลฯ (ซึ่งต้องออกแบบกระบวนการและขั้นตอนการเก็บตัวอย่างให้ดี

มีฉะนั้นข้อมูลจะไร้ความหมาย) และนำส่งห้องปฏิบัติการที่เป็นกลางสัก 3 แห่ง เพื่อนำข้อมูลมาตรวจสอบยืนยันข้ามกันและกันถึงความแม่นยำ

ด้วยวิธีนี้เท่านั้นเราถึงจะมีข้อมูลมากพอที่จะสรุปว่า เราจะเร่งระบายน้ำออกจากนิคมฯ ได้ทันทีหรือไม่ การที่รัฐบาลตั้งเป้าว่าจะระบายออกจากทุกนิคมฯ ให้หมดภายในวันที่ 30 พฤศจิกายน 2554 นี้จะทำได้หรือไม่ ซึ่งแน่นอนหากใช้วิธีการที่นำเสนอนี้ก็ไม่น่าจะทำให้เป้าหมาย 30 พฤศจิกายน นี้สำเร็จได้ แต่การดื้อดึงเดินหน้าต่อไปให้ได้โดยไม่ชะลอไปก่อนนั้น จะทำสำเร็จได้ก็เฉพาะในแง่ ‘ปริมาณน้ำ’ ที่จะสูบออกเท่านั้น แต่จะไม่มีทางการันตีได้เลยว่าจะทำได้ดีในแง่ของ ‘คุณภาพน้ำ’

ผมจึงมีข้อเสนอว่า ถ้ารอไม่ได้รัฐบาลก็ต้องตั้งงบประมาณขึ้นมาสักสองหมื่นล้านบาทมาเป็นกองทุนเฉพาะกิจพิเศษ ที่ชื่อว่า กองทุนรับประกันคุณภาพสิ่งแวดล้อม (Environmental Guarantee Fund) หรือกองทุนรับประกันสุขภาพ (Health Guarantee Fund) เอาไว้ใช้ชดเชยเยียวยาฟื้นฟูหรือทำอะไรก็แล้วแต่ให้ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากกรณีนี้สามารถมีชีวิตที่ปลอดภัยและดีขึ้นกว่าเดิม ซึ่งแน่นอนกระบวนการนี้ต้องมีการปรึกษาหารือกันกับภาคประชาชน อันอาจต้องใช้เวลานานพอสมควรเช่นกัน แต่อย่างน้อยก็พอจะมีคำตอบด้านกองทุนฯ ให้ประชาชนมีความหวังได้ และเป็นสิ่งที่ต้องทำ ส่วนจะทำได้เร็วหรือช้า นั้นขึ้นอยู่กับฝีมือของรัฐบาลครับ ●